

KRKONOŠE

JEDINEČNÁ PŘÍRODA

krkonose.eu

Úvod

Seznamte se s krajinou, kterou jinde na světě nevidíte.

Krkonoše jsou studeným horským ostrovem uprostřed Evropy. Ostrovem broušeným ledovci i podnebím ovlivněným větry vanoucími od Severního moře. Ostrovem zformovaným do pestré mozaiky vzájemně se snoubících fenoménů. Projděte za jediný den hned několika vegetačními stupni. Vystoupejte z podhůří přes květnaté **krkonošské louky a hluboké bukové lesy**. Zaposlouchejte se do zurčení bystřín, jež si divoce razí cestu údolím a z výše hor padají v hučících vodopádech. Jděte proti jejich proudu až do oblasti tak nehostinné, že tu ani les neroste. Tady vládne arкто-alpínská tundra, nejvýznamnější z krkonošských fenoménů. Je to unikátní prostředí, které vzniklo setkáním skandinávského a alpínského vlivu. Tvoří ho rozsáhlé, **smilkové louky, kamenná moře, rašeliniště a ledovcové kary**. A nad tím vším se sebevědomě tyčí **Sněžka**, majestátní a velebená královna českých hor vytvarovaná ledovci do podoby trojbokého jehlanu.

Pro všechny tyto výjimečnosti jsou Krkonoše již více než 60 let národním parkem. Přijměte pozvání do jejich kopců a údolí a poznejte unikátní přírodní dědictví.

„Podívej se hluboko do přírody a pak všechno lépe pochopíš.“

Albert Einstein

Krkonošský národní park

Krkonošský národní park, založený v roce 1963, je ochranným štítem přírody Krkonoš. Střeží příběh jedinečné krajiny, který se píše již od období starohor a do nějž v posledních staletích zasahuje také lidská ruka. Kombinace v Evropě ojedinělých přírodních poměrů a působení člověka vytvořila z Krkonoš prostředí, které je neobyčejně různorodé. **Lesy, kvetoucí louky, mokřady, vodopády a artko-alpínská tundra** jsou nejvýznamnějšími a nejobdivovanějšími fenomény.

Vážme si každého kroku těmito vzácnými místy, kde dodnes vládne příroda a utváří je tak, jak sama uzná za vhodné. Procházejme domovem ohrožených a vzácných druhů rostlin a zvířat s pokorou zvaného návštěvníka. Naslouchejme příběhům, které hory šeptají. Pochopíme, že jejich ochrana je našim společným úkolem i posláním.

Omezení, která pohyb po národním parku vyžaduje, jsou nepatrná v porovnání s důsledky, které jejich porušování přináší. A zcela jistě nijak nesníží hloubku vašeho zážitku. Naopak, umožní vám zakusit objetí klidu a harmonie. **Základní pravidla zní – v klidových územích zůstaňte na cestě a nikde nezanechávejte stopy.**

01 Muzeum Krkonoš a Návštěvnické centrum Správy KRNAP ve Vrchlabí
Pokud chcete proniknout do příběhu Krkonoš, **dotknout se všech fenoménů** na jednom místě a pochopit význam jejich ochrany, pak byste neměli minout Muzeum Krkonoš ve Vrchlabí. Jeho expozice vás ohromí, dojme, pobaví i poučí.

02 Ekocentrum Krtek ve Vrchlabí
Krkonošské centrum environmentální výchovy Krtek Správy Krkonošského národního parku sídlí v budově oceňované za jedinečnou architekturu, která je jako krtek zavrtaná do země. Můžete si ji jen prohlédnout a vybavit se brožurami, které Správa KRNAP pro návštěvníky vydává, nebo se nechat pozvat na skvělé přednášky a programy pro širokou veřejnost.

01

02

Ostrov tundry uprostřed Evropy

Arkto – alpská tundra je unikátní prostředí, které vzniklo prolnutím arktického (polárního) a alpského vlivu. Arktickou tundru tu zanechal pevninský skandinávský ledovec, alpská do české kotliny sestoupila z alpských vrcholů. Každá s sebou přinesla rozličné relikty (pozůstatky), které postupně osídlily vrcholové partie hor a vytvořily z něj unikátní prostředí, které je tím nejcennějším pokladem Krkonošského národního parku. Ve vysokohorské izolaci vznikl ostrov tundry v srdci Evropy.

A jak poznáte, že procházíte tundrou? Rozhlédněte se kolem sebe. Pokud louky poseté barevným kvítím vystřídala rašeliniště a kamenná moře porostlá lišejníkem, pokud se les skrčil do podoby nízké kleče, protože tu pořád ostře fouká a chlad leze pod kůži, jste tu správně.

Tundra ve finštině znamená „holý kopec“, a tak ji najdete na samých vrcholcích hor. Pár desítek metrů pod nimi už přechází do vlídnější podoby a mění tvář. Smilkové trávníky střídají rašeliniště pokrytá bílým suchopýrem. Na hraně ledovcových karů pak kvete nejlaskavější forma tundry s typickým jeřábem sudetským.

03 Naučná stezka Krkonošská tundra a Sněžka

Sněžka je nejvyšší z českých hor, ční do výšky 1.603 m n. m. Možná se vám bude zdát jen jako hromada kamení, ale je vrcholem arкто-alpínské tundry a na jejích pláních rostou a žijí endemické a vzácné druhy rostlin. Její návštěvu si nejlépe užijete mimo hlavní sezonu a cestu Obřím dolem vám zpřijemní naučná stezka Krkonošská tundra.

04 Sněžné jámy a Vysoké kolo

Dva mohutné ledovcové kary na severním úbočí Krkonoš a nad nimi dominantní stavba zvaná Wawel zdobí hranici s Polskem kousek od pramene Labe. Hloubka jam je až 215 metrů. Vysoké kolo je nejvyšší horou západních Krkonoš a z dálky ho poznáte díky obřím suťovému poli.

03

04

04

Květnaté horské louky

Až půjdete po cestách hlubokými krkonošskými lesy a budete mít pocit, že jsou snad nekonečné, otevře se před vámi najednou mýtiny a na ní chaloupka. Nebo dvě. Budete si chvíli možná připadat jako Jeníček s Mařenkou. Ale na rozdíl od nich, se ježibaby bát nemusíte. Přišli jste právě na jednu z lučních enkláv, které jsou pro Krkonoše typické. Jsou **fenomémem stvořeným rukou člověka**, který založil první boudy vysoko v horách. V těžkých a nelibostných podmínkách našel útočiště i bezpečné místo k životu. Lesy v okolí vykácel a proměnil v pastviny a louky. Horalé louky pravidelně kosili, přihnojovali, nechali spásat dobyt看kem. Nevědomky svým konáním přispěli k uchování biodiverzity. Tak, jako hory poskytly útočiště jim, oni vytvořili slunečný a úrodný prostor pro vzácné a dnes chráněné rostliny Krkonoš. Patří k nim například violka sudetská, endemický zvonek český, **hořec tolitovitý**, jestřábník oranžový a mnoho dalších.

A navíc – horské louky voní mnohem omamněji než perníková chaloupka.

05 Horní Albeřice

Vypravte se do krajiny Horních Albeřic, kde vládne klid. Zdejší louky jsou na dohled od Sněžky, a přitom nakloněné slunci, porostlé teplomilnými společenstvy rostlin jako je pcháč nebo jitrocel.

06 Slunečná stráň u Svobody nad Úpou

Když projdete bukovými lesy kolem Antonínova údolí, nabídne se vám k pokochání působivá scenérie s dominantou Černé hory a Sněžky. Na zdejších slatinných a rašelinných loukách roste mnoho ohrožených druhů rostlin, uvidíte tu orchideje nebo upolín.

05

06

Krkonošské lesy

Lesy jsou jedním z největších darů krajiny. Drží vodu, zpevňují půdu, ochlazují vzduch, poskytují domov i stín. Dýchají pro nás. Jsou ale také darem krásy, klidu a vnitřní síly, kterou vnímáme se zakloněnou hlavou, když vdechujeme vůni mechu a hledíme do šumících korun.

Ještě před 700 lety byly krkonošské lesy **divokými, temnými a neprostopnými hvozdy**, které vzbuzovaly strach a úctu. Obojí museli lidé nakonec překonat pro těžbu dřeva a jeho využití v dolech i sklářských hutích. Lesy také musely ustoupit pastvinám, lučinám a políčkům. A tak se tvář horské krajiny navždy změnila. Rozsáhlá devastace lesů neúměrnou těžbou a imisní kalamita na konci 20. století, kdy lesy zahubily kyselé deště přicházející do Krušných hor a Krkonoš z německých hnědouhelných elektráren, zařadily Krkonošský národní park na seznam pěti nejohroženějších národních parků světa. S následky těchto událostí se dodnes potýká Správa KRNP, která v krkonošských lesích hospodaří a směřuje zpět k jejich přirozené obměně.

Většinu rozlohy krkonošského lesa dnes pokrývá **smrk ztepilý, borovice kleč a buk lesní**. Těm nejstarším je i více než 200 let. K nejvýznamnějším dřevinám patří endemický jeřáb sudetský a ostružiník moruška.

07 Dvorský les

Bizarní bukový les devastovaný tvrdým podnebím a pastvou dobytka ještě po druhé světové válce zažijete na nejvýhodnějším hřebeni Krkonoš – na Rýchorách. Dokonce se na mapách objevuje název Dvorský prales, ale skutečný prales neovlivněný člověkem to není. Nejlépe jeho atmosféru navnímate na podzim, když zakrslé a podivně zkroucené stromy obrůstá mech a objímá hustá mlha.

08 Naučná stezka profesora Fanty

Krátká stezka vede po hranicích Čech a Polska od Špindlerovy Boudy na rozcestí Pamětního kamene obnovy lesů. Na panelech se seznámíte s příběhem krkonošských lesů. A na obou stranách hranice uvidíte, jak jejich příběh pokračuje.

07

08

Rašeliniště a mokřady

Krkonošská vrchovištní rašeliniště dotvářejí arкто-alpínskou tundru a uchovávají mnoho z jejích tajemství. Jsou tichými strážci vody, přírodními archivy, kde z minulosti vyrůstá nový život. Jsou měkká a hebká na pohled, zvláště když je zdobí **kvítky suchopýru**. Ale atmosféra těchto míst je hustá stejně, jako rašelina, do které by nikdo z nás šlápnout nechtěl. Projít se kolem nich naštěstí můžete bezpečně a suchou nohou po povalových chodnících.

Rašeliniště se tvoří na podmáčených místech a v prohlubních, ze kterých voda nemá kam odtékat. Odumřelé zbytky rašeliníku a dalších rostlin se tu hromadí a nerozkládají se tak rychle, jako v teplejších oblastech. Časem se z těchto rostlin tvoří taková „houba“ plná vody – to je právě rašelina. Postupně, jak se na povrchu objevují další vrstvy rostlin, rašelina narůstá, a tím vzniká rašeliniště. Tento proces trvá stovky až tisíce let. Pro svou výjimečnost jsou krkonošská vrchovištní rašeliniště (Úpské a Pančavské) zařazena mezi **nejvýznamnější mokřady světa**. Protože je člověk nikdy nedokázal využít, jsou nyní opravdovou divočinou.

09 Černohorské rašeliniště

Největší vrchovištní rašeliniště v Krkonoších existuje již více než šest tisíc let. Suchopýr a rašeliník porůstají jezírko hluboké až 2,5 metru. Obdivovat ho můžete díky naučné stezce a Hubertově vyhlídce.

10 Úpské rašeliniště

Jeden z nejkrásnějších pohledů na Sněžku je z povalového chodníku, který protíná Úpské rašeliniště. Že nejedete přes louku poznáte podle hustě porostlých ostrůvků (bulty) a prohlubní mezi nimi, kde prosvítá voda (šlenky).

09

10

Horské řeky, bystřiny a vodopády

Obdivujte dravou horskou vodu ve všech jejích podobách, osvěžte si čelo po dlouhém výstupu, svlažte rty v ledově chladném průzračném prameni, pokochejte se u hučících vodopádů, smočte v klidné tůni. Vlijte si energii do žil!

Krkonošské bystřiny jsou divoké a mají prudký spád. Na jaře hučí horskou krajinou hlasitě jako stadion při rockovém koncertě. V létě ševlí a bublají jako houpavá melodie ukolébavky. Dodávají život krajině, v níž si ve čtvrtohorách vyřizly koryta, ve vodopádech padají přes okraje karů a tříští se na jejich dnech. Bystřiny i potůčky jsou živeny sněhem a deštěm. Stejně tak nejdelsí česká řeka, Labe, která pramení na Labské louce a horskou vodu odvádí daleko za hranice naší země. Její přítoky odvodňují především střední část Krkonoš, východní má na starosti řeka Úpa a západní Jizera s Mumlavou.

Vodní toky jsou také domovem vzácné ryby vranky obecné a dalších vodních živočichů.

11 Pančavský vodopád

Nejvyšší z krkonošských, ale i všech českých vodopádů překonává hranu Labského dolu a po kaskádách padá jako stříbrná nitka na jeho dno. V kapkách Pančavy tančí sluneční paprsky od samého svítání. Užijte si jeden z nejkrásnějších výhledů za hudebního doprovodu, jaký umí vyladit jen krkonošská bystřina.

12 Mumlavský vodopád

Nejvodnatější krkonošský vodopád burácí u Harrachova. Je úplně jinak krásný než Pančavský. Jen deset metrů vysoký, zato mohutný, obzvláště v jarních měsících. Mumlava tu teče širokým korytem plným balvanů a oblázků a víří kolem nich v nebezpečných hrncích.

13 Čertova strouha

Čertova strouha je kouzelnou bystřinou, kterou ozvláštnil zásah člověka. Její koryto je mnohokrát přehrazeno kamennými prahy, jež bránily vzniku povodní. Tyto překážky překonává voda elegantně v bílých peřejích a malých vodopádech. Díky naučné stezce pochopíte, proč a jak zde lidé před více než 100 lety přehrázky postavili.

11

12

13

Fauna Krkonoš

V Krkonoších žije téměř šestnáct tisíc druhů živočichů. K těm nejvýznamnějším patří endemické druhy, které jinde na světě nenajdeme. K těm nejkřehčím potom druhy ohrožené.

Celebritou mezi endemity je bezesporu **vřetenovka utajená krkonošská**. Drobný, pouze 15 mm dlouhý plž, žije především v nižších partiích východních Krkonoš. Schovává se pod kůrou odumřelých stromů a vylézá, jako většina plžů, hlavně po dešti.

Symbolem národního parku je tak zvaný černý rytíř, **tetřivek obecný**. Přezdívka odkazuje na tmavě zbarvené peří tetřívčích kohoutků a pověstné souboje, jimiž si musí vydobýt přízeň samičky. Jejich tokání je slyšet v tichých jarních ránech, kdy tančí ve složitých choreografiích, aby zaujali potenciální družky. Patří k nejohroženějším druhům, a pokud jej budou lidé v jeho domově rušit, pravděpodobně do roku 2040 vyhyne.

A jak je to s **vlky**? Vrací se do krkonošské krajiny, ze které byli kolem roku 1800 vyhubeni. Na místě je respekt, nikoliv strach. Vlk je divoká šelma a obavy z napadení jsou pro člověka přirozené. Riziko, že k útoku dojde, je ovšem skutečně extrémně nízké. Vlk je před člověkem plachý. Straní se značených cest a na nich ho tedy pravděpodobně nepotkáte. Stát se to může v lese mimo značené cesty, ale ani tehdy není panika na místě. Stačí dát vlkovi čas a prostor k ústupu.

14 Stezka korunami stromů Krkonoše

Stezka korunami stromů v Janských Lázních není jen procházkou od kořenů stromů až do výše jejich vrcholů. Seznámíte se na ní také s obyvateli hor. Některé i potkáte. Třeba právě vřetenovku, kterou byste jinak pouhým okem hledali marně.

15 Naučná stezka Krkonošská zvířátka

Krátká naučná stezka vede k Moravské boudě a krkonošské živočichy tu potkáte skoro na každém druhém kroku. Jsou schovaní ve větvích, nebo odpočívají mechů. Naučné tabule o nich vypráví to nejzajímavější.

14

15

Krkonošská flora

Drsnou tvář Krkonoš zjemňuje křehká elegance rostlinného světa. Ty nejhrouževnatější druhy přežívají i v nelítostných podmínkách tundry. Patří k nim například **pampeliška krkonošská** nebo **rozrazil chudobkovitý**, kteří si troufají růst i na úbočích Sněžky. Bojují nejen s náročným klimatem, ale také s lidskou nohou, která šlape, kam nemá. V oblasti tundry je vegetační doba výrazně kratší než v nižších polohách. Na obnovu a regeneraci tak mají rostliny mnohem méně času. Každý zásah, každý krok, může mít pro jejich přežití fatální následky.

Čím níž z krkonošských hřebenů sejdete, tím živější krajinou budete procházet. Mlčenlivá rašeliniště ožívuje suchopýr, jehož bílé vatové chomáčky rozfoukává k tanci vítr. Srázy ledovcových karů zdobí červenými plody **jeřáb sudetský**, podél cest zahlédnete modrofialové květy erbovní rostliny Krkonoš, **hořce tolitovitého**.

Krkonošské louky jsou barevným a živoucím herbářem krkonošské květeny. Na slunných vlhkých místech kvete **zvonek český**, na loukách i v květnatých bučinách můžete vidět až jedenáct druhů orchidejí.

16 Klášterní zahrada ve Vrchlabí

Ve Vrchlabí máte příležitost spatřit rostliny Krkonoš z blízka, aniž byste museli šlapat mimo značené cesty. Zdejší záhony jsou věrnou kopií horských luk, roste tu i šafrán nebo bylinky. Klášterní zahrada navazuje na genofondovou zahradu, kde Správa KRNAP pěstuje a uchovává ohrožené druhy rostlin.

17 Sněžné domky

Rýchory se rozprostírají v nejvýchodnější části Krkonoš, a pro svou odlehlost jsou jedním z míst velmi málo dotčených turismem a lidskou činností vůbec. Právě zde voní luční enkláva Sněžné domky s kvetoucími orchidejemi a bílými hořci.

- **Chraňte prameniště a vodní toky.** Voda, která v Krkonoších pramení, osvěží mnoho poutníků. Třeba i vás a vaše děti. Neznečišťujte proto prameniště ani vodní toky.
- **V lese ani nikde jinde v Krkonoších nekempujte a nerozdělávejte oheň mimo k tomu vyhrazená místa.** Jedna jiskřička stačí k velkému neštěstí.
- **Co si do přírody přinesete, to si zase odnesete.** Nezanechávejte stopy. Koše v horách nehledejte. Když se svačina vešla do batůžku celá, vejde se tam i obal nebo slupka. Potřebujete si odskočit a na boudu je to daleko? S tím si příroda poradí, pokud v ní kromě biologické stopy nezanecháte i ubrousek.
- **Na kole jezděte pouze za denního světla a pouze po vyznačených trasách.** Na lyžích pouze po sjezdovkách a vyznačených skialpových trasách.
- **Drony nechte doma a pyrotechniku zrovna tak.** Ani lampiony štěstí tu nevypouštějte.

Pravidla chování v Krkonošském národním parku

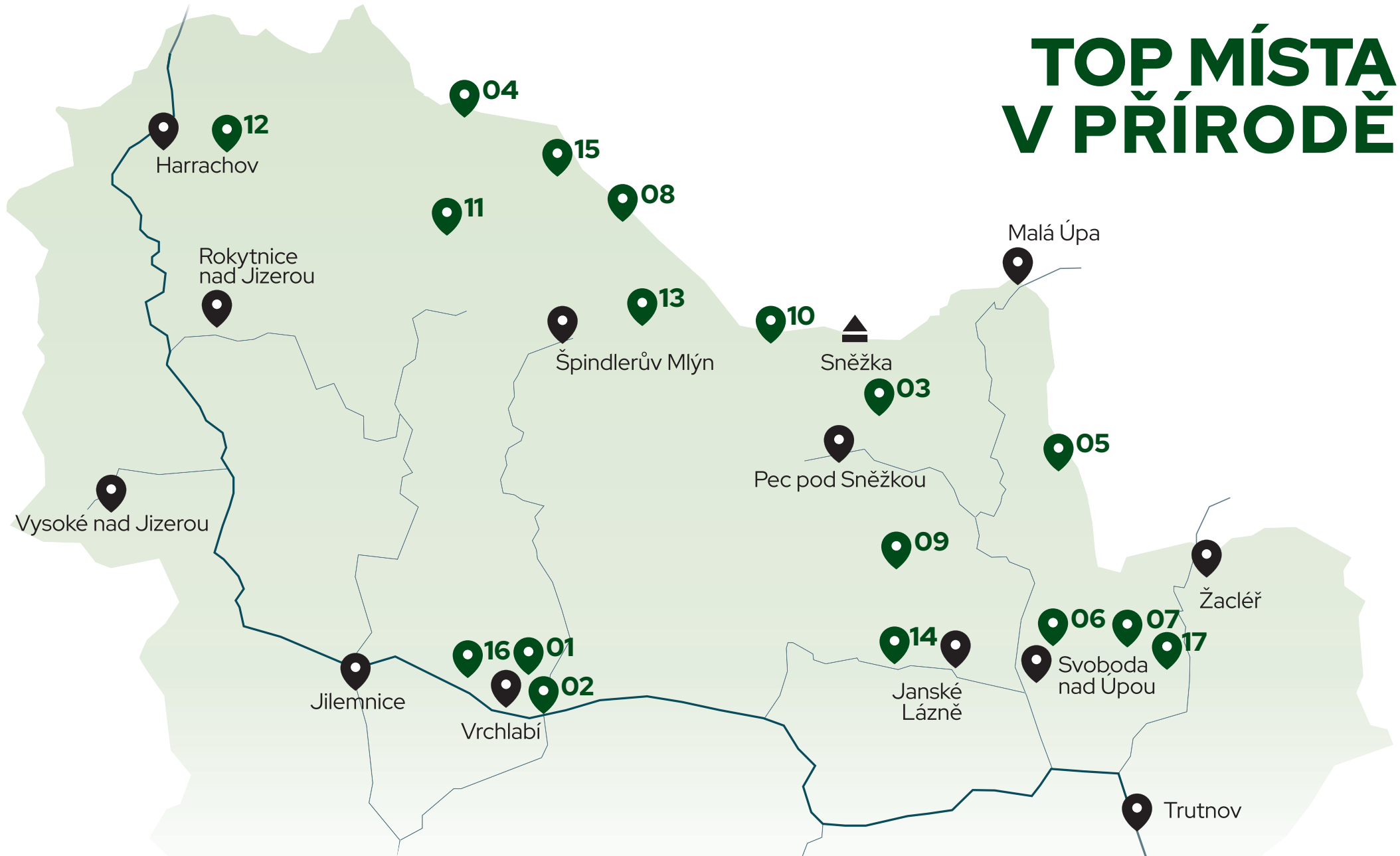

Připomeňme si pár základních pravidel, která je třeba dodržovat, abychom uchovali poklady krkonošské přírody. Nejsou složité a nebudou vás nikterak obtěžovat při vašem dobrodružství.

- **Základní pravidlo zní – v klidových územích zůstaňte na cestě!** I když se zdá, že okolo cest roste jen obyčejná tráva, ty opravdové skvosty mohou být našim očím skryty, ale jsou tam. Toto pravidlo platí v klidových územích, které tvoří jen 22% rozlohy parku, ale uchovávají to nejvzácnější.
- **Dopřejte klid krkonošské zvěři.** I když se chováme tiše, ví o nás. Potřebuje hnízdit, tokat, lovit, i odpočívat.
- **Netrhejte planě rostoucí květiny.** S výjimkou invazivních druhů, které uzurpují místo těm původním. Tím je například lupina a tu si klidně do vázy utrhnete, prokážete tím krkonošským loukám službu.
- **Nevstupujte na neposečené louky.** Neposečené jsou totiž záměrně. Rostliny potřebují semenit a být opílovány. Nekažme jim to. Často na nich navíc žijí drobní živočichové, kteří potřebují květy a plody lučních květin ke svému životu. Taková louka se sklízí později než ostatní.
- **Neničte les.** Nevstupujte ani na ničem nevjíždějte na zalesněné plochy.

TOP MÍSTA V PŘÍRODĚ

01 Muzeum Krkonoše a Návštěvnické centrum Správy KRNP ve Vrchlabí

02 Ekocentrum Krtek ve Vrchlabí

03 Naučná stezka Krkonošská tundra a Sněžka

04 Sněžné jámy a Vysoké kolo

05 Horní Albeřice

06 Slunečná stráž u Svobody nad Úpou

07 Dvorský les

08 Naučná stezka profesora Fanty

09 Černohorské rašeliniště

10 Úpské rašeliniště

11 Pančavský vodopád

12 Mumlavský vodopád

13 Čertova strouha

14 Stezka korunami stromů Krkonoše

15 Naučná stezka Krkonošská zvířátka

16 Klášterní zahrada ve Vrchlabí

17 Sněžné domky

Výletní cíle

Výletní trasy

Webkamery

Bezpečně po horách

Ministerstvo životního prostředí

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancován
Státním fondem životního prostředí ČR
na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.
www.mzp.cz www.sfpz.cz

Texty: Alena Cejnarová, Michal Skalka
Vydala Destinační společnost Krkonoše – svazek měst a obcí v roce 2025.